

Rajavartiolaitoksen esikunta
Oikeudellinen osasto

26.03.2026

Oikeusministeriö

VN/10831/204

Rajavartiolaitoksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia, pakkokeinolakia, poliisilakia, kansalaisuuslakia, rajavartiolakia, lakia Puolustusvoimien virka-avusta poliisille, lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, lakia vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, rikosrekisterilakia, merenkulun ympäristönsuojelulakia, luonnonsuojelulakia, lakia Suomen talousvyöhykkeestä, lakia vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta, lakia EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista sekä eräitä muita ympäristöalan säädöksiä.

Esityksen mukaisella lainsäädännöllä pantaisiin kansallisesti täytäntöön uuden ympäristörikosdirektiivin mukaiset velvoitteet. Direktiivin tarkoituksena on varmistaa ympäristön entistä tehokkaampi suojelu siten, että Euroopan unionin keskeisen ympäristölainsäädännön vastainen menettely on kaikissa jäsenvaltioissa rangaistavaa ja että rangaistussäännökset täyttävät yhteisen vähimmäistason.

Rikoslakiin ehdotetaan lisättäväksi uudet säännökset jäterikoksesta, törkeästä jäterikoksesta, ilmakehän heikentämisestä, törkeästä ilmakehän heikentämisestä, ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikoksesta, törkeästä ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikoksesta, vieraslajirikoksesta, ympäristön tuhoamisesta, metsäkatorikoksesta ja törkeästä metsäkatorikoksesta. Ympäristön turmelemista ja luonnonsuojelurikosta koskeviin säännöksiin tehtäisiin useita muutoksia, joilla säädettäisiin rangaistavaksi uusia teko- tapoja tai täsmennettäisiin voimassa olevia säännöksiä. Ympäristörikkomusta koskevaan pykälään lisättäisiin tiettyjen uusien ehdotettavien rikosten lievää teko- tapaa koskeva säännös. Tuottamuksellista ympäristön turmelemista koskevaan pykälään tehtäisiin muista ehdotettavista muutoksista aiheutuvat tekniset kor- jaukset.

Lisäksi ympäristörikoksia koskevaan rikoslain 48 lukuun ja luonnonvararikoksia koskevaan rikoslain 48 a lukuun ehdotetaan säädettäväksi soveltamisalasäännös,

joka koskisi viranomaisen myöntämään lupaan perustuvan toiminnan rinnastamista ilman lupaa toimimiseen tietyissä tilanteissa. Ehdotuksen mukaisesti ilman lupaa toimimiseen rinnastettaisiin mainituissa luvuissa toimiminen sellaisen toimivaltaisen viranomaisen myöntämän luvan nojalla, jota haettaessa lupaviranomaista on erehdytetty luvan myöntämisen kannalta olennaisista seikoista, lahjottu tai pakotettu, taikka sellaisen luvan nojalla, joka ilmeisellä ja olennaisella tavalla rikkoo asiaankuuluvia aineellisoikeudellisia vaatimuksia.

Lisäksi ehdotettavia uusia rangaistussäännöksiä koskevien muutosten johdosta säädettäisiin tarvittavat muutokset rikoslain syyteoikeuden vanhentumista koskevaan säännökseen sekä ulkomaiselta alukselta talousvyöhykkeellä tehtyä ympäristörikosta koskevaan säännökseen.

Myös törkeän rikoksen ilmoittamatta jättämistä ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevia rangaistussäännöksiä täydennettäisiin johtuen ehdotuksesta säättää ympäristötuhoaminen rangaistavaksi. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan säännöksen muuttamisen johdosta tehtäisiin tarvittavat muutokset eräisiin muihin rikoslain säännöksiin.

Rangaistussääntelyn muuttaminen ehdotettavalla tavalla merkitsi rangaistusasteikkojen merkittävää ankaroitumista useiden tekojen kohdalla. Joiltakin osin rangaistavien tekojen ala laajenisi.

Oikeushenkilöille määrättävän yhteisösakon rangaistusasteikkoa muutettaisiin siten, että yleiseksi asteikoksi säädettäisiin vähintään 2 000 ja enintään 3 000 000 euroa ja erityiseksi, erittäin suuria oikeushenkilöitä koskevaksi asteikoksi vähintään 15 000 ja enintään 40 000 000 euroa, kuitenkin enintään viisi prosenttia oikeushenkilön maailmanlaajuisesta liikevaihdosta tai muusta vastaavasta tuotosta yhteisösakon määräämistä edeltäneellä tilikaudella. Mainitusta ehdotuksesta johtuen säännökset pakoterikoksia koskevasta erityisestä yhteisösakon asteikosta kumottaisiin. Oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi ehdotettaviin uusiin rikoksiin.

Eräitä pakkokeinolain ja poliisilain sekä kansalaisuuslain, rajavartiolain, Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain ja Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi johtuen muutoksista rikoslain rangaistussääntelyyn.

Laissa julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista sekä laissa vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista ehdotetaan säädettäväksi, että ehdotettavia törkeää jäterikosta, törkeää ilmakehän heikentämistä, törkeää ympäristöä vaarantavan tuotteen markkinoillesaattamisrikosta ja ympäristön tuhoamista koskevat lainvoimaiset tuomiot johtaisivat kyseisissä laeissa tarkoitettulla tavalla pois-

sulkemiseen tarjouskilpailusta. Johtuen EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteista ja siitä, että ehdotetaan uutta metsäkatorikosta ja törkeää metsäkatorikosta koskevia rangaistussäännöksiä rikoslakiin, lakiin EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka koskee määräaikaista tarjouskilpailusta poissulkemista törkeää metsäkatorikosta koskevan lainvoimaisen tuomion perusteella. Mainittujen ehdotusten johdosta ehdotetaan muutettavaksi myös rikosrekisterilakia.

Lakiin EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteiden valvonnasta ja seuraamuksista ehdotetaan lisäksi eräitä muitakin muutoksia, jotka aiheutuvat EU:n metsäkatoasetuksen velvoitteista ja siitä, että ehdotetaan uutta metsäkatorikosta ja törkeää metsäkatorikosta koskevia rangaistussäännöksiä rikoslakiin.

Merenkulun ympäristösuojelulakiin, luonnonsuojelulakiin ja vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettuun lakiin ehdotetaan säädettäväksi eräät ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanon valmistelun yhteydessä tarpeellisiksi havaitut muutokset.

Lisäksi ehdotetaan rikoslain muuttamisen johdosta tarvittavien muutosten tekemistä tiettyihin muihin ympäristöalan säädöksiin. Nämä muutokset koskisivat viittaussäännöksiä rikoslain rangaistussäännöksiin.

Rajavartiolaitos on tutustunut hallituksen esitykseen ja lausuu seuraavaa:

Rajavartiolaitos esittää huolensa rikoslain 48 luvun selkeydestä ja tarkkarajaisuudesta. Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan rikoslain tunnusmerkistöissä tulisi olla mahdollisimman vähän tulkinnanvaraisuutta.

Rajavartiolaitoksen näkemyksen mukaan rikoslain 48 lukuun ehdotettavien 4 c § ja 4 d § mukaisissa ilmankehän heikentämistä koskevissa tunnusmerkistöissä olisi huomioitava myös teot, joista välillisesti aiheutuu 4 c § ja 4 d § pykälissä mainitut seuraukset. Esimerkkinä vastaavasta olisi esimerkiksi kaasuputkeen kohdistuva tuhotyö, jonka seurauksena ilmakehään päätyisi EU:n otsoniasetuksen tai F-kaasuasetuksen mukainen kaasu tai aine.

Rajavartiolaitos muistuttaa, että kovennettaessa rangaistusasteikkoja ja laajennettaessa tunnusmerkistöjä on myös valvovien viranomaisten valvonta- ja tutkimustaresurssit turvattava.

Rajavartiolaitos kannattaa hallituksen esityksessä ehdotettuja lakimuutoksia.

Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö
Kontra-amiraali

Tom Hanén

Rajaturvallisuusasiantuntija
Komentajakapteeni

Markus Paljakka

**Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 26.03.2026 klo 12:19.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.**

LIITTEET

JAKELU Oikeusministeriö

TIEDOKSI Rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto